

Turun Ursan lyhyt historiikki

Kiinnostus herää

Tähtinäytökset alkoivat Turun seudulla jo vuonna 1924. Samana vuonna Yrjö Väisälä, suomalaisen tähtitieteen uranuurtaja, alkoi antaa Turun yliopistossa opetusta tähtitieteen approbatur-arvosanaa varten. Asiasta innostuneet opiskelijat alkoivat pitää tähtinäytöksiä aluksi yliopiston pihalla. Jo seuraavana vuonna valmistui Iso-Heikkilään yliopiston tähtitorni.

Helsinkiin oli perustettu Tähtitieteellinen yhdistys Ursa vuonna 1921 ja Turkuun perustettiin sen paikallisosasto 1926. Alusta asti turkulaiset käyttivät osastostaan nimeä "Turun Ursa". Vain pari kuukautta osaston perustamisen jälkeen turun ursalaiset rakensivat itselleen tähtitornin yliopiston tornin viereen Iso-Heikkilän pellolle. (Lähiö rakennettiin vasta kolmisenkymmentä vuotta myöhemmin.)

Itsenäisyyden aika

Turun Ursa erkani Ursasta omaksi yhdistyksekseen 27. marraskuuta 1928. Halu itsenäistyä lie ollut kova, sillä jo ennen perustavaa kokousta on pöytäkirjat kolmesta "Turun Ursan kokouksesta". Tuona marraskuisena iltana Yrjö Väisälä kuitenkin kutsui koolle 16 tähtiharrastajaa, jotka laskivat peruskiven Turun Ursan tulevaisuudelle.

Järjestäytyneellä tähtiharrastuksella on Suomessa siis pitkät juuret. Helsingin Ursa on Suomen vanhin tähtiharrastusyhdistys. Mikkelin Ursa perustettiin toisena ja Turun Ursa kolmantena.

Tähtitorneja ja asteroideja kuin sieniä sateella

Syksyllä 1937 valmistui Iso-Heikkilään jälleen uusi yliopiston tähtitorni. Tämä torni oli kiivaassa käytössä riehakkaimmalla pikkuplaneettatutkimuskaudella 1935-44. Tänä aikana myös Turun Ursan toiminta oli vaisua, sillä suurelta osalta yliopistossa toimivat jäsenet suuntasivat kaikki voimavaransa uusien asteroidien löytämiseen, eikä sota-aikakaan toimintaa ainakaan helpottanut. Pikkuplaneettoja löytyi kuitenkin kasapäin. Nykyisestä Iso-Heikkilän tähtitornista löydettiin noihin aikoihin yhteensä 784 pikkuplaneettaa.

Turku kuitenkin kasvoi, ja Iso-Heikkilänkin ongelmaksi muodostui valosaaste. Yliopiston oli pakko muuttaa kauemmaksi kaupungin valoista. Rakennettiin Tuorla, jossa Väisäläkin toimi pääasiallisesti jo 1950-luvulla. Iso-Heikkilän tähtitorni jäi kaupungille, jolta Turun Ursa vuokrasi rakennuksen. Yhdistys toimii siellä vielä tänäkin päivänä.

Uudelle ajalle

1942 Turun Ursa alkoi julkaista "Tähtitaivas"-lehteä. Lehdestä tuli niin suosittu, että monet muutkin suomalaiset tähtiyhdistykset tilasivat sen jäsenilleen. Viimeinen Tähtitaivas ilmestyi 1978, jonka jälkeen Turun Ursan lehtenä on toiminut Ceres. Cereksen ensimmäinen numero ilmestyi 1977.

Turun Ursa nousi uuteen kukoistukseensa vuonna 2001, kun Jenny ja Antti Wihurin rahasto lahjoitti 80 000 markkaa uuden kaukoputken, ccd-kameran ja tietokoneen hankintaan.

Tarina jatkuu tänäänkin, sillä Turun Ursa kunnostaa parhaillaan maaseututähtitorniaan Kevolaa moderniksi havaintopaikaksi Turun ja Salon alueen tähtiharrastajia varten. Tähtitieteellä onkin edelleen paikkansa Varsinais-Suomen mäillä ja kukkuloilla.

Pöytäkirja Turun Ursan perustamiskokouksesta 1928 XI 27

Läsnä oli 17 Ursan Turun osaston jäsentä

Kokouksen avasi prof. Y. Väisälä selostaen miten tärkeätä olisi perustaa oma tähtitieteellinen yhdistys Turkuun.

1§

Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti prof. Y. Väisälä ja sihteeriksi maist. B. Karma.

2§

Päätettiin puheenjohtajan ehdotuksesta perustaa yhdistys "Turun Ursa r.y."

3§

Hyväksyttiin sääntöehdotus.

4§

Suoritettiin vaalit, jolloin virkailijoiksi valittiin:

Puheenjohtajaksi prof. Y. Väisälä.

Varapuheenjoht. leht. E. Levanto.

Siht. maist. B. Karma.

Muiksi johtokunnan jäseniksi:

maist. I. Klemola.

ja neiti E. Hieta.

Tilintarkastajiksi: Arkkite. Asp. ja

herra J.A. Ojanen.

Varalle: Rva Asp. ja leht. Iisalo

5§

Jäsenmaksuksi, ajalta 1928.12.-1929.9. määrättiin vuosimaksu 20:- ja kertakaikkinen 300:- sisäänkirjoitusmaksun ollessa uusilta ei Ursan jäseniltä 10:-.

6§

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin lehtorit: E. Levanto ja I. Klemola.

7§

Allekirjoitettiin perustamiskirja ja päätettiin, että ne Turussa asuvat Ursan jäsenet, jotka olivat estettyjä saapumasta kokoukseen, tulisivat ilmoittautumalla seuran perustaviksi jäseniksi.

8§

Perustavan kokouksen jälkeen kun oltiin vietetty rattoisa hetki tee -lasien ääressä puheenjohtajan ollessa isäntänä piti prof. Y. Väisälä seuran ensimmäisessä kokouksessa esitelmän linsseistä ja niiden virheistä valaisten asiaa useilla sangen kiintoisilla kokeilla.

Birger Karma

Sihteeri